

Tussentijdse rapportage NCM

Mei – augustus 2024

Auteur: Jan Roefs, jan.roefs@mestverwaarding.nl, 06-51013712
Datum: 16 september 2024
Voor: Financiers en Raad van Toezicht NCM

I. Algemeen

NCM is sinds de start in 2018 uitgegroeid tot het centrale aanspreekpunt op het thema mestverwaarding. Als kenniscentrum hebben we de volgende taken:

- Verzamelen, uitleggen, duiden van relevante informatie
- Informatieoverdracht
- Bevorderen afstemming en samenwerking
- Agenderen van relevante onderwerpen / initiatieven
- Bijdragen aan projecten van anderen
- Ondersteunen in de verwaarding (gebruik, afzet) van mest of producten uit mest.

Door NCM komt de verspreid liggende informatie beter bij elkaar en komen mensen vanuit verschillende achtergronden beter met elkaar in contact. Zo ontstaat er beter een gezamenlijke kennisbasis en visie en dit helpt om tot betere samenwerkingsverbanden en initiatieven te komen. En dit draagt bij aan een sterke en circulaire en milieuvriendelijke landbouw. Hierbij is het belangrijk dat dit belangeloos gebeurt; NCM mag dus niet te afhankelijk worden van commerciële diensten of projecten.

NCM wordt in 2024-2025-2026 gefinancierd door subsidies en door donaties vanuit het agrarische bedrijfsleven. Subsidies komen van het ministerie LNV (nog in behandeling, subsidie is nu voor 2024 en 2025) en van de provincies Limburg, Noord-Brabant, Gelderland, Overijssel; Tenslotte is er een bijdrage (geen subsidievorm) van provincies Groningen, Friesland en Drenthe, gezamenlijk voor hetzelfde bedrag. Met provincie Utrecht zijn we nog in overleg.

Vanuit het bedrijfsleven is er financiële ondersteuning van LTO Nederland, POV, Nevedi, Darling Ingredients, FrieslandCampina, Rabobank en SBK. Deze zijn alle toegezegd voor drie jaar, behoudens FrieslandCampina die een bijdrage voor dit jaar heeft toegezegd en in de loop van dit jaar een besluit zal nemen over de komende jaren. Coviva ondersteunt NCM dit jaar ook, maar waar een activiteit tegenover staat die binnen ons takenpakket valt.

Voor deze toezeggingen willen we alle mensen en organisaties hartelijk bedanken. Dit is essentieel voor NCM om onze taken te kunnen vervullen.

Beperkt zijn er nog inkomsten uit een aantal activiteiten, o.a. uit de conferentie Manuresource. De begroting is in 2024 €550.000 per jaar aan opbrengsten en €535.000 aan kosten.

Bij NCM zijn Jan Roefs en Nicky Kamminga voltijds werkzaam en Rembert van Noort voor drie dagen per week. Voor specifieke projecten als de Inventarisatie Export en Verwerking Dierlijke Mest of de taakgroep Mestverwaarding van het regieorgaan huren we externen in.

NCM staat onder toezicht van een raad van toezicht (samenstelling: [deze link](#)). Deze heeft op 12 juni jl. vergaderd. Tijdens deze vergadering is onder andere de jaarrekening 2023 besproken en goedgekeurd. In 2023 had NCM een resultaat van -€23.784, iets beter dan de begroting was. Hiermee is het gezamenlijke resultaat over 2021-2022-2023 op nagenoeg nul uitgekomen. In oktober en december zijn de eerstvolgende vergaderingen gepland.

Hieronder lichten we de belangrijkste activiteiten van het afgelopen trimester toe aan de hand van de belangrijkste functies van NCM:

- NCM als kenniscentrum
- NCM als aanjager van innovatie
- NCM als ondersteuner van kringlooplandbouw (i.r.t. mestverwaarding)

II. Taak 1: NCM als kenniscentrum

NCM vergaart en duidt relevante informatie, en hierbij is www.mestverwaarding.nl een belangrijk medium. We plaatsen gemiddeld 10 à 15 artikelen per week met actualiteiten, resultaten uit studies, informatie van bedrijven enz. enz. Ook kan dat gaan over specifieke onderwerpen waar we vaak vragen over krijgen. Zo hebben we de afgelopen tijd een publicatie opgesteld over de gevolgen van recente beleidsmaatregelen op de mestmarkt per provincie, en hebben we specifiek artikelen geschreven over veel gestelde vragen als 'de CO₂-footprint van kunstmestvervangers', 'Waar blijft de organische stof bij vergisting?', 'Dierlijke mest versus kunstmest op grasland', allemaal op basis van uitgevoerde onderzoeken. De website wordt zo'n 350 keer per dag bezocht. Iedere vrijdag verstuurt NCM een nieuwsbrief naar inmiddels ruim 1500 geabonneerden.

NCM vervult veelvuldig de rol van vraagbaak waarbij mensen met zeer uiteenlopende achtergronden hun vragen of ideeën kunnen bespreken met ons. We proberen hen te helpen met een antwoord, reflectie, het leggen van contacten en dergelijke. Meestal gebeurt dit per mail of telefoon, maar ook hebben we hiervoor in deze periode 33 gesprekken gevoerd. De aandacht in de media voor het thema mest blijft onverminderd groot, en dat geldt voor zowel de vakbladen als de algemene media. De afgelopen periode hebben we onze inbreng geleverd aan bijdragen in de vakbladen: Nieuwe Oogst, Boerderij, diverse uitgaves van

Agrimedia en van Prosu, Bloemisterij, Groenten & Fruit, Foodlog, Veeteelt. En voor de algemene media was dat: de Telegraaf, het NOS journaal, Een Vandaag, BNR, Omroep Fryslân, Nieuwsuur, Financieel Dagblad en het Eindhovens Dagblad. De meeste reportages, artikelen e.d. gingen over de mestmarkt of RENURE, maar ook andere onderwerpen kwamen aan bod.

Regelmatig verzorgen we presentaties op bijeenkomsten. Dit trimester was dat zeven keer: voor de delegatie uit Litouwen op het ministerie, voor het Veenweide Innovatie Centrum Zegveld, op een bijeenkomst van stichting Natuur en Milieu, tijdens een bestuurlijk overleg van gedeputeerden en veehouderijsectoren, op een jaarvergadering van een ZLTO-afdeling, als keynote speaker op het symposium 'Mest, het bruine goud' van provincie Noord-Brabant en twee workshops op de conferentie van de European Dairy Farmers.

Net voor het zomerreces hebben we zelf twee succesvolle online bijeenkomsten gehouden: een webinar over het voorstel van de Europese Commissie voor RENURE (273 aanmeldingen) en een webinar waar onderzoeksresultaten uit de PPS Betere Stal, Betere Mest, Betere Oogst werden gepresenteerd (145 aanmeldingen). De webinars zijn respectievelijk [hier](#) en [hier](#) terug te kijken.

Wikimest

In Wikimest geven we uitleg over technieken, producten, vakjargon, regelgeving en andere informatie over mest. Kortom: juiste en toegankelijke informatie over een moeilijk onderwerpen. Het is een project met Wageningen Research, HAS Green Academy (= HAS Den Bosch) en Groen Kennisnet. De afgelopen periode is opnieuw veel tijd besteed aan het opstellen van nieuwe pagina's. Daarnaast zijn we druk bezig met een e-learning. Dit doen we samen met AHA Leermiddelenbouwers, een gespecialiseerd bedrijf. Voor beide delen van Wikimest neemt NCM het voortouw.

III. Taak 2: NCM als aanjager van innovatie

Innovatieagenda's

NCM levert graag zijn bijdrage op de verschillende plekken waar aan innovatie en kennis wordt gewerkt. Voorbeelden hiervan zijn onze deelname aan het programmateam 2E 'Circulariteit, productie gebruik duurzame grondstoffen' van het TKI-bureau (deze brengt de jaarlijkse call voor onderzoeks- en kennisverspreidingprojecten uit, en adviseert het bestuur van de topsector Agro&Food over de honorering ervan), aan de stuurgroep stallen en mest van COVIVA en aan de kerngroep van de Versnellingsaanpak Emissiearme Landbouw (voorheen de 'zandprovincies', nu alle provincies, LVVN en veehouderijsectoren).

We hebben daarnaast veel geïnvesteerd in de taakgroep Mestverwerking en Mestverwaarding van het [regieorgaan 'Versnellen innovatie duurzame veehouderij'](#). Na een derde bijeenkomst in juni en een vierde in augustus is besloten om twee kennisagenda's te maken: voor de ketens 'varkenshouderij – akkerbouw' en 'melkveehouderij in combinatie met akkerbouw'. Dit zal de komende maanden plaatsvinden, en we zullen hier ook externe expertise voor inhuren. Het doel is om een helder inzicht te hebben in de uitdagingen, de oplossingsrichtingen en de knelpunten hierbij, en wat er zoal al aan innovatie en onderzoek wordt gedaan. De agenda's worden de basis voor concrete projecten die de taakgroep gaat initiëren of adviseren.

BSMO

NCM is penvoerder van de PPS Betere stal, betere mest, betere oogst. Wageningen Research zoekt hierin naar de beste inzichten m.b.t. de (dagverse) meststromen uit nieuwe stalsystemen. Wat voor mestproducten zijn dit, en hoe zit het met de duurzaamheid en economie van deze 'mestketens' van stal tot land?

Het project is in zijn laatste jaar beland, en daarom hebben we bij de partners geïnventariseerd of en hoe we verder zouden kunnen gaan na 2024. Hoewel er belangrijke nog niet beantwoorde vragen zijn wordt er toch geen vervolg aangevraagd. Een belangrijke reden is dat het bij de onderzoekers aan tijd ontbreekt om een nieuw voorstel uit te werken. Wel is het zo dat de inzichten reeds hebben geleid tot enkele andere projecten die, meestal specifiek, voortborduren op de inzichten die het project hebben opgeleverd. Sowieso zullen we samen met anderen bekijken of en hoe we bepaalde vraagstukken toch kunnen oppakken. Zoals hierboven gemeld hebben we eind mei hebben we een geslaagd webinar georganiseerd.

COVIVA

Op verzoek van COVIVA hebben we onlangs een studie afgerond. Hier werd onderzocht hoe we milieuprestaties (lagere emissies) ook kunnen 'inboeken' in landelijke rapportages als NEMA. Een reëel knelpunt in Nederland is dat veel goede initiatieven die tot forse reducties van ammoniak, broeikasgassen e.d. leiden niet gerapporteerd kunnen worden, omdat het aan een systematiek ontbreekt om die voldoende betrouwbaar te kunnen registreren. In het project hebben we onderzocht waar mogelijkheden kunnen liggen. Een voorbeeld is dagontmesting: via de frequentie van afvoer van veehouderijbedrijven naar vergisters (te meten via de vervoersbewijzen (rVDM's)) is zichtbaar te maken hoe oud of vers de mest is, en dat geeft informatie over de emissies uit de mestopslagen. Zo hebben we tien adviezen gegeven om op te pakken. Mogelijk is een vervolg voor NCM / COVIVA om deze adviezen nader beet te pakken.

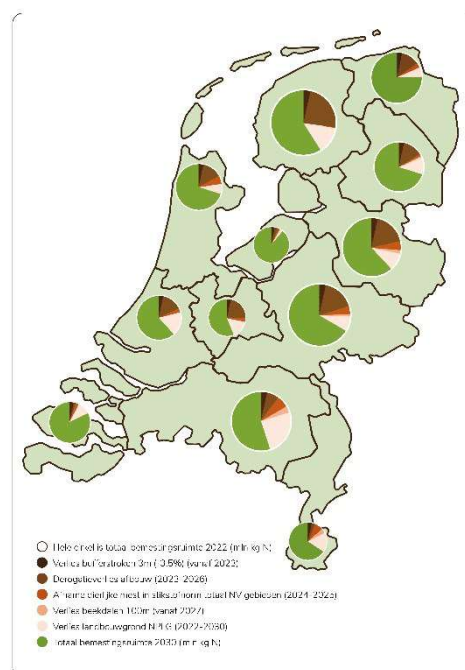
NCM is betrokken bij een flink aantal lopende projecten waar we steeds onze deskundigheid inbrengen en ook helpen om resultaten te verspreiden.

Recent is het initiatief genomen voor diverse nieuwe projecten. Bij vijf ervan zijn wij als partner betrokken:

- *ReMark* (start binnenkort): een interreg-project (Noord-Nederland/Duitsland) waar een kansrijke nieuwe mestvergistings- en -verwerkingstechniek wordt uitontwikkeld en gedemonstreerd.
- *Nitrinure*: een PPS waar een nieuwe mestverwerkingstechniek op praktijkschaal (Groot Zevert Beltrum) wordt uitgetest. Hierbij wordt o.a. op biologische wijze een nitraatmeststof gemaakt die precies en zonder ammoniakverliezen gebruikt kan worden.
- *Reinventing Circular Dairy Farming* (recent gestart): een PPS waar met het ministerie van LNVN, Lely, Hanskamp en Slootsmid het nutriëntenbeheer op melkveebedrijven wordt geoptimaliseerd. Belangrijk doel is het 'stikstofrendement' te verhogen. Maximaal honderd melkveehouders die een Lely Sphere, Hanskamp CowToilet of Hanskamp Vrijlevenstal hebben mogen gedurende het onderzoek geschikte dunne meststromen als RENURE op hun bedrijf gebruiken.
- *Kwaliteitssysteem covergisters* (aanvraag). Onlangs was er een flink incident bij 23 vergisters na de vondst van amfetamine in het digestaat. Hoogstwaarschijnlijk was zonder enige schuld van de bedrijven (amfetamine is een vluchtig vetzuur dat waarschijnlijk in minimale hoeveelheden wordt geproduceerd tijdens het vergistingsproces), maar het geeft wel aan dat het belangrijk is voor bedrijven om de processen en aan- en afvoerstromen goed te kunnen borgen. Het doel van dit Wageningen PPS-onderzoeksvoorstel is hiervoor een systeem te ontwikkelen. Onze deelname is nog onder voorbehoud van voldoende animo vanuit de sector in Nederland.
- *Moving Floors* (aanvraag). Moving Floors is een stalsysteem uit Zweden waarbij automatisch stro wordt gedoseerd en mest wordt afgevoerd. Dit lijkt erg perspectiefvol te zijn voor ammoniak, broeikasgassen, mestkwaliteit, stalklimaat, arbeid, diergezondheid en dierenwelzijn. In het Europese project wordt het systeem verder ontwikkeld voor de Belgische en Nederlandse omstandigheden. Onze beperkte rol is voor het werkpakket mestkwaliteit (incl. verwerking en verwaarding) en in de communicatie.

IV. Taak 3: NCM als ondersteuner van mestverwaarding

De mestmarkt is recent enorm onder druk komen te staan, door twee extreem natte voorjaren en een nat najaar, maar vooral door gevolgen van een aantal beleidsmaatregelen als de afbouw van derogatie en de aanwijzing van NV-gebieden. NCM heeft de gevolgen van deze maatregelen in kaart gebracht, onlangs ook per provincie. Het kaartje hier rechts geeft de krimp in bemestingsruimte aan (het groene deel van de cirkel is wat in 2030 resteert als alle doorgerkende maatregelen zijn ingevoerd, ten opzichte van 2022 (hele cirkel), voor de notitie zie [deze link](#)). Hiermee is de omvang van de uitdaging helder geworden.

Als NCM proberen we ook mee te werken aan de oplossing van de ontstane mestoverschotten. Er zijn grofweg drie oplossingsrichtingen: 1) minder stikstof in mest, 2) meer export en 3) toch meer gebruik van stikstof uit mest op de Nederlandse percelen.

De eerste oplossingsrichting ligt buiten ons aandachtsgebied (scherper voeren, minder dieren). Aan de tweede oplossingsrichting, meer export, dragen we op verschillende manieren bij:

- We werken aan een marktstudie voor exportmogelijkheden naar Zweden. Hiervoor hebben Jan Roefs en Nicky Kamminga een werkbezoek naar Zweden afgelegd.
- We werken samen met Cumela aan een handleiding voor export van onverwerkte mest naar (deelstaten in) Duitsland, België en Frankrijk. Dit is een relatief snelle oplossing omdat er dan geen hygiënisatie (mestverwerker) nodig is.
- We hebben een handleiding gemaakt voor export van digestaat. Deze wordt momenteel gereviewd waarna hij definitief is.
- We helpen bedrijven en andere organisaties met informatie, contacten, exportverklaringen; we delen onze inzichten in diverse overlegplatforms (ook met de overheid) e.d.; soms is het zeer specifieke informatie waar naar gevraagd wordt.

Er zijn nog enkele andere ideeën in deze die we momenteel overwegen.

Het is echter ook duidelijk dat er geen gemakkelijke, snelle oplossingen bestaan.

Een belangrijk onderwerp dat hiermee verband houdt is en blijft RENURE (kunstmestvervangers). Eind april heeft de Europese Commissie aangekondigd RENURE te willen erkennen. We hebben hier inmiddels heel veel mensen en organisaties informatie over gegeven, en zelf hebben we zoals gezegd een webinar georganiseerd. Ook hebben we een [zienswijze](#) opgesteld op de voorstellen van de Europese Commissie, waar we denken dat het op zich positieve voorstel verbeterd kan worden.

Tegelijkertijd hebben we voortgang gemaakt met het kwaliteitssysteem met private certificering. Op 4 juli hebben we dit overgedragen aan de regelinghouder, stichting Mestafzetcontrole, waarmee onze taak formeel is afgerond. Zie o.a. ook [dit artikel](#) hierover.

Het moment van de overdracht van het kwaliteitssysteem. V.l.n.r. Voorzitter Ruud Huirne van stichting Mestafzetcontrole, Jan Roefs van NCM en Geralda Hop van KIWA Verin.

Vanwege de vertraging in Brussel m.b.t. de toelating van RENURE konden we helaas nog niet alle geplande activiteiten uitvoeren. Het gaat dan om het uitvoeren van proefaudits bij producenten, het ondersteunen van certificerende instanties en het bouwen van een website.

Een deel van het hiervoor gereserveerde budget is ook nog niet besteed. In overleg met de financiers is en wordt hier alsnog uitvoering aan gegeven. We hebben bij LVVN om uitstel van de vaststelling van de subsidie gevraagd, bij de PPS Reinventing Circular Dairy Farming hebben we een bedrag ingebracht om bij de deelnemende melkveehouders audits te doen (en het systeem mogelijk aan te passen), en ook hebben we een bedrag toegezegd aan stichting Mestafzetcontrole voor het bouwen van een website en het ontwikkelen van een logo. Binnenkort hebben we een overleg voor de andere activiteiten die nog voorzien zijn.